

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ГОЛОВАЦЬКА ЮЛІЯ БОГДАНІВНА

УДК 378:81'25-051]-045.48

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ НА
ЗАСАДАХ ЛОКАЛІЗАЦІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Тернопіль – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
ТЕРЕЩУК Григорій Васильович
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
професор кафедри сфери обслуговування,
технологій та охорони праці.

Опоненти: доктор педагогічних наук, професор
АМЕЛІНА Світлана Миколаївна,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри іноземної філології і перекладу;

доктор педагогічних наук, професор
ДОЛИНСЬКИЙ Євген Володимирович,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри германської
філології і перекладознавства;

доктор педагогічних наук, професор
МИКИТЕНКО Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри іноземних мов для
природничих факультетів.

Захист відбудеться 7 липня 2025 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук Д 58.053.01 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (24 аудиторія (другий поверх головного корпусу), вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://www.tnpu.edu.ua> та в науковій бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

Реферат розіслано 6 червня 2025 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Галина МЕШКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Перша чверть ХХІ століття ознаменована кардинальними змінами у світовому інформаційному просторі, що зумовило формування єдиної цифрової комунікативної реальності. У новій парадигмі міжкультурного спілкування чільне місце відведено лінгвокультурним кодам, соціокультурним маркерам, які наповнюють сучасні маркетингові, рекламні, масмедійні, мережеві, соціальні та культурно-дозвільні дискурси. Зазначені трансформації суттєво впливають на функціональні обов'язки перекладачів. Зі зростанням глобалізаційних та інтернаціоналізаційних процесів професійна роль перекладачів змінюється: від ретранслятора іншомовного контенту – до кодувальника лінгвокультурних та когнітивно-прагматичних сенсів тексту для споживачів конкретної локалі. Активізація міжкультурних контактів та розширення міжнародної співпраці уможливили зростання значущості перекладацької діяльності. У сучасних умовах праці перекладачеві необхідно володіти навичками локалізації, що забезпечують не лише професійну самореалізацію, а й сприяють ефективній комунікації та конструктивним відносинам між народами.

Глобальний інформаційно-цифровий простір характеризується прагненням виробників аудіовізуальної продукції популяризувати її в різних країнах. Зростання конкуренції змушує підприємства та компанії перекладати свої маркетингові та технічні матеріали різними мовами світу. Всі світові компанії-гіганти презентують свої послуги в інтернет-просторі, що потребує перекладу сайтів компаній різними мовами світу та їхню підтримку в робочому стані. Виокремлені тенденції спричинили виникнення окремого сегменту ринку перекладів – ринку локалізації.

У теоретико-методологічних рефлексіях українських та закордонних дослідників категорія локалізації обґрунтовується з різних перспектив, а саме: у контексті бізнес-процесів у галузі автоматизації перекладу, цифровізації перекладацької діяльності й лінгвістичних послуг (М. Бернал-Меріно, М. Келліні, Дж. Перк та ін.); локалізації програмного забезпечення (Ю. Вегнер, Я. Верменич, Д. Гнатенко, Т. Дружина, С. Єлісєєва, Н. Кожемяченко, К. Онищенко, Т. Чрділелі та ін.); перекладу рекламної продукції (Т. Безугла, Л. Проктор, Г. Чуланова та ін.); перекладацької адаптації вебсайтів (С. Кован, Л. Паувел, М. Томенчук, Т. Чечур та ін.); перекладу аудіовізуальної продукції (Дж. Ендермен, С. Кастілло-Родрігес та ін.); локалізації відеоігор (А. Красуля, В. Кравченко, Дж. Медіган, М. О'Гаган, В. Яблочнікова та ін.); колаборативного редагування перекладу відеоігор (Ю. Венгер, Д. Гнатенко, С. Демінг, С. Елліс та ін.).

На тлі популяризації послуг локалізації в перекладі відбувається активне дефініювання сутності цього терміна, в межах якого простежується систематизація наукових підходів у таких площинах його витлумачення, як: лінгвофілософська категорія глобального комунікативного інформаційного простору (Я. Верменич, І. Одотюк та ін.); засіб адаптації давньослов'янських перекладів (Ю. Мороз); вид адаптивного транскодування (С. Демінг, С. Єлісєєва, Х. Чендлер); жанр спеціального перекладу (П. Ентоні, Ф. Косталес та ін.); письмовий переклад (В. Морадо, Р. Санчес, Дж. Торес дель Рей). Колаборативна єдність поглядів концептуалістів локалізації виявляється в підході, який обґрунтовує доцільність використання цифрових інструментів автоматизації перекладу під час надання цієї

лінгвістичної послуги. Це стало підґрунтям для появи нових напрямів досліджень, зосереджених на формуванні особистості перекладача нового типу в умовах інтернаціоналізації та глобалізації (А. Гуралюк, Я. Фабрична, О. Цюняк, О. Чередниченко, А. Янковець та ін.), розвитку транснаціональних компаній і міжнародного співробітництва (Л. Макаренко, Б. Моссоп, М. Одасіоглу, М. Орландо, О. Хижна та ін.).

Аналізуючи тенденції розвитку ринку перекладачів, дослідники визначають і класифікують основні засоби локалізації (Н. Гулієнко, А. Ольховська та ін.); групують сучасні інформаційні технології в лінгвістиці (Л. Морська, С. Петрасова, Н. Хайрова та ін.); систематизують можливості інформаційно-комунікаційних технологій (Р. Тарасенко), електронної лінгвометодики (І. Хижняк), медіалінгвістики (І. Шевченко) у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; конкретизують соціокультурні детермінанти формування особистості філолога з точки зору лінгводидактичного аспекту (Т. Дмитренко, А. Кучера, О. Стрельник та ін.); визначають вимоги ринку перекладацьких послуг до особистості сучасного перекладача (Н. Зінуківа); виявляють особливості підготовки майбутніх перекладачів в умовах цифровізації (О. Корінської); на основі засобів компаративістики узагальнюють спільні та відмінні риси досвіду підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО та перекладацьких школах Франції (Л. Березова), Іспанії (С. Мірошник), Великої Британії (О. Сергєєва), США (О. Дудіна, В. Корнієнко, К. Скиба та ін.), Німеччини (С. Амеліна, Р. Тарасенко та ін.), Канади (І. Козубовська, М. Бабинєць та ін.).

Сучасні теоретики та практики підготовки майбутніх перекладачів відзначають високий дидактичний потенціал цифрових технологій (О. Асадчих, Є. Бєсєдіна, Н. Боллобаш, Л. Макаренко, А. Пєвсє, Т. Перєлома та ін.), зокрема ефективність упровадження моделі SAMR. У наукових розвідках увагу зосереджено на використанні засобів комп'ютерної візуалізації (М. Друшляк), онлайн-сервісів та хмарних платформ (Т. Новицька), smart-технології (Ю. Казак), інструментах штучного інтелекту (В. Коваленко, М. Мар'єнко та ін.), віртуальної реальності (В. Климнюк), подкастів (Н. Грицик), засобів сучасних інтернет-ресурсів (О. Конєвщинська), а також на формуванні віртуального освітнього простору (О. Доєнко, Л. Заяць, І. Руснак, Т. Саврасова-В'юн та ін.).

Наявні дослідження теоретичних та прикладних аспектів фахової підготовки майбутніх перекладачів характеризуються багатоплановістю і різноспрямованістю. Йдеться про розробку засадничих векторів становлення перекладацької культури (А. Козак), професійного світогляду (Ж. Таланова), професійної спрямованості майбутніх перекладачів у контексті дистанційного навчання (М. Моцар), а також розвитку низки ключових компетентностей, зокрема: професійної (В. Боса, А. Кушнір), полікультурної (М. Моцар), комунікативної (О. Краєвська, Н. Ничкало та ін.), мовно-методичної (О. Божок), соціокультурної (О. Ковтун), міжкультурної (О. Василенко), стратегічної (О. Михайленко), професійно-педагогічної (О. Павлик), інформаційної (Г. Плахотнюк), іншомовної комунікативної (Н. Микитенко), що формуються використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій (А. Рогульська, А. Янковець). Особливу наукову зацікавленість викликають дослідження, присвячені підготовці технічних перекладачів (С. Панова), здійсненню

усного послідовного (О. Світлична) та двостороннього науково-технічного перекладу (І. Сімкова), формуванню готовності до професійної діяльності за фахом (Я. Абсальямова, Е. Івашкевич, О. Кочубей, М. Пилипчук та ін.), а також розвитку професійної творчої активності (О. Шупта). У перекладознавчому дискурсі підкреслюється важливість спрямування професійної підготовки майбутніх лінгвістів-перекладачів у педагогічних закладах вищої освіти на формування у студентів навичок локалізації іншомовних текстів (Т. Дмитренко, А. Кучера, О. Стрельник, Н. Зінукова та ін.).

Попри те, досі не існує цілісної концепції, яка б узагальнювала теоретичні, науково-практичні, методологічні і методико-технологічні аспекти фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. Аналіз наукової літератури та інших джерел дає змогу виділити низку таких суперечностей:

на професійно-нормативному рівні – між потребою підвищення рівня сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації та недостатнім нормативним і професійним обґрунтуванням цієї проблеми у педагогічній науці та практиці;

на науково-методичному рівні – між вимогами освітніх стандартів і нормативних документів щодо підготовки висококваліфікованих випускників спеціальності 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська та відсутністю чітких критеріїв і показників, які б відображали реальний рівень сформованості готовності перекладачів до локалізації;

на соціально-педагогічному рівні – між запитом ринку перекладацьких послуг на фахівців, які здатні здійснювати адекватний, лінгвістично, культурно й соціально коректний переклад сучасних аудіовізуальних матеріалів, ефективно локалізувати маркетингові тексти як іноземною, так і рідною мовами, враховуючи лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні та технічні вимоги локалізації, та недостатнім рівнем готовності випускників ЗВО до виконання таких професійних завдань;

на концептуальному рівні – між необхідністю моделювання процесу фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації та відсутністю в педагогічній науці і практиці обґрунтованих прикладів такої систематизації й схематизації;

на технологічному рівні між потребою у цілісному та узгодженому використанні традиційних, інноваційних і цифрових технологій у формальній, неформальній та інформальній підготовці майбутніх перекладачів на засадах локалізації та недостатнім рівнем розробленості дієвих дидактичних маркерів, що забезпечують їх ефективне впровадження в освітній процес.

Актуальність теми, виявлені суперечності і можливість їх усунення, спрямували до вибору теми дослідження **«Теорія і методика фахової підготовки перекладачів на засадах локалізації»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: «Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та підготовки фахівців соціономічних професій» (номер державної реєстрації 0123U104172); «Семантичні, комунікативно-

прагматичні і лінгвокультурні аспекти перекладу» (номер державної реєстрації 0120U102349).

Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №3 від 26.10.2021 р.).

Об'єкт дослідження: фахова підготовка майбутніх перекладачів.

Предмет дослідження: педагогічна система фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні авторської педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації та експериментальній перевірці дієвості її теоретичних, методологічних, методичних і технологічних положень.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати актуальні тенденції розвитку системи вищої лінгвістичної освіти в контексті фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

2. Проаналізувати локалізацію як інноваційний вид перекладацької діяльності й окреслити лінгвокультурологічні, когнітивно-прагматичні та технічні параметри локалізації в перекладі.

3. Конкретизувати структурні компоненти, виокремити критерії і показники готовності майбутніх перекладачів до локалізації та розробити рівневі характеристики її сформованості.

4. Систематизувати концептуальні засади фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в логічну, струнку, синергетичну авторську концепцію окресленого процесу.

5. Спроекувати й теоретично обґрунтувати педагогічну систему фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації та розробити її структурно-функціональну модель.

6. Виокремити педагогічні умови фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації й охарактеризувати ключові напрями їх реалізації.

7. Експериментально перевірити ефективність педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Концепція дослідження. Концепція фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації є закономірним узагальненням наявних здобутків філологічної, психолого-педагогічної науки та власне лінгводидактики, відповідає соціальному замовленню на модернізацію усіх ланок освіти в оновленій соціокультурній ситуації у зв'язку з ускладненням професійних функцій перекладача й міждисциплінарним характером процесу перекладу, що зумовлено глобалізацією та інтернаціоналізацією суспільства. В межах розробленої концепції професійна підготовка майбутніх перекладацьких кадрів розгортається як педагогічна діалектика іноземної мови, мислення і мовлення, що дає змогу активізувати значний інноваційний потенціал системи лінгвістичної освіти в розрізі розвитку знань, умінь і навичок студентів, локалізувати різноманітні мовні конструкти, маркетингові тексти, аудіовізуальні твори. Зміст педагогічної концепції розгортається в чотирьох площинах: *теоретичній, методологічній, методичній та технологічній*. Наведені концепти характеризуються взаємопов'язаністю й

інтегруються в трьох новітніх педагогічних конструктах – *соціокультурному, гносеологічно-методологічному, методико-практичному*, що відбивають специфіку інформаційного наповнення площин запропонованої концепції.

Теоретичний концепт асимілює *передумови й джерела* створення такого новітнього знання (соціальне замовлення на компетентного, всебічно розвиненого, мобільного перекладача, здатного до ефективного виконання новітніх професійних функцій, відображене в нормативних документах та об'єктивних потребах суспільства, мовної індустрії й окремої особистості; динамічний і гнучкий функціонал сучасних перекладацьких кадрів, що диктує необхідність інноватизації векторів професійного навчання студентів окресленої спеціальності у ЗВО; трансформація мовної індустрії у напрямі глобалізації, інтернаціоналізації та цифровізації, яка породжує стрімкий попит на перекладачів, здатних до соціально, соціокультурно, етнокультурно доцільної інтерпретації певних маркетингових інформаційних масивів, мовних виразів, аудіовізуальних творів та продуктів до когнітивно-комунікативної парадигми сприйняття картини світу представниками певної територіальної локалі); міжнародний і вітчизняний педагогічний досвід підготовки майбутніх перекладачів до різних аспектів професійної діяльності в еру цифровізації освіти й перекладацької галузі; теоретичні концепції розвитку особистості майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки, що інтегрують положення педагогіки, психології, лінгводидактики, яка детермінує деяку розрізненість інформації щодо підготовки студентів до локалізації; відомості про цифровізацію практичної діяльності сучасного перекладача, яка висуває до представників цієї професії вимоги здійснювати професійну діяльність сучасними цифровими засобами й, водночас, потенційні можливості системи вищої лінгвістичної освіти в аспекті використання засобів цифрових технологій, медіапедагогіки для розвитку практичних умінь і навичок майбутніх перекладачів локалізувати ту чи іншу інформацію іноземною мовою; тенденції розвитку вищої лінгвістичної освіти (орієнтація на продуктивний характер; глобалізація та інтернаціоналізація системи вищої лінгвістичної освіти; відповідність перекладацької галузі та підготовки майбутніх перекладачів цілям сталого розвитку; метапредметність та міждисциплінарність; суб'єктивація змісту лінгвістичної освіти; орієнтації «на розширення інтелектуальних ресурсів особистості» засобами іноземної мови; інноватизація вищої лінгвістичної освіти як відповідь на трансформацію умов здійснення перекладацької діяльності; спеціалізація (профілізація) освітніх програм у лінгвістичній освіті; цифровізація).

Методологічний концепт є синергізованими засадами ідей матеріалістичної діалектики, підвалин філософських парадигм (гуманізму, антропоцентризму, екзистенціалізму), що витлумачують ключовий вектор формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації у просторі сучасних тенденцій трансформації перекладацької діяльності; закони діалектики, філософські методи вивчення педагогічної реальності, що становить середовище професійної підготовки майбутніх перекладачів, принципи та положення гносеології; загальнонаукових (системний, синергетичний, компетентнісний і діяльнісний) і конкретнонаукових (контекстний, комунікативний, культурологічний, особистісний) підходів; загальнодидактичних (науковості та системності, послідовності, доступності,

активності, професійної спрямованості) і конкретнонаукових (неантагоністичності цифрових технологій, раціонального використання цифрових систем машинного й автоматизованого перекладу, ефективного електронного пошуку інформації, професійної контекстуалізації, інтеракціональності) принципів упровадження авторської педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Методичний концепт ретранслює ключові напрямки інтенсифікації фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації (застосування в освітньому процесі цифрових технологій, що мають універсальний характер; упровадження телекомунікаційних технологій, пов'язаних з можливістю використання інформаційних ресурсів, віддалених від користувача; комп'ютерні комунікативні й інформаційні технології, спрямовані на забезпечення моніторингу якості освітнього процесу (комп'ютерні підручники, тестові програми, електронні довідники та бази даних, навчальні відеофільми та ін.) й спеціальні комп'ютерні навчальні програми; технології мультимедіа, пов'язані зі створенням освітніх мультимедіа продуктів, які в межах формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації відрізняються інтеграцією текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації; програмно-методичні комплекси спеціального призначення (Speechpool, Blackbone, BlackBox, SCICrem™ та ін.); технології віртуальної й доповненої реальності); кристалізує лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні й технічні параметри локалізації в перекладі; виявляє вплив глобалізації, інтернаціоналізації та цифровізації на практичну діяльність сучасних перекладачів. Використання третього концепту передбачало упровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Технологічний концепт авторської концепції відбиває логіку використання різноманітних традиційних й інноваційних технологій (*технології воркшопу* (онлайн та офлайн марафони, тімбілдинг, мозковий штурм, дискусійний клуб та ін.); *інтерактивні технології* (брейн-ринги, аудиторні тренінги, ситуативне інсценування в парах і трійках (інтерв'ю); структурування усного повідомлення; бесіди-круглі столи та ін.); *проектні технології* (міні-проекти з локалізації веб-розробок, фрагментів аудіовізуальних продуктів, написання есе, case-study та ін.); веб-квести, що різняться предметним змістом (монопроекти та міждисциплінарні веб-квести) й видом проблемно-пошукового завдання (переказ, компіляційні вправи, загадки та ін.); адаптовані варіанти технологій неформальної освіти (сторітелінг; баддінг, навчання дією; тімбілдинг та ін.) й методів організації освітньої діяльності студентів у межах арсеналу засобів цифрових технологій, орієнтирів цифрової дидактики, медіапедагогіки, дидактики перекладу, педагогічних технологій, матеріально-технічного оснащення ЗВО, авторського навчально-методичного забезпечення для оновлення змісту курсів «Дидактика перекладу», «Практика усного і писемного перекладу», «Практичний курс англійської мови», методичних вказівок до викладання вибіркової дисципліни «Основи локалізації» та рекомендацій щодо формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації в еру цифрових технологій.

Основні концептуальні засади дослідження інтегруються в *провідній ідеї*, яка полягає в тому, що інтеграція об'єктивованого (наукового) та суб'єктивованого знання, заснована на цілеспрямованому системному використанні потенціалу цифрових технологій, медіапедагогіки, цифрової дидактики в розрізі оновленого дидактичного тетраедру про окреслений аспект лінгвістичної освіти, зреалізована в контексті запропонованих педагогічних умов й структурно-функціональної моделі педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації забезпечує інноваційний поступ вищої перекладацької освіти загалом і підвищення якості фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, зокрема.

Також концептуальні засади відповідають **загальній гіпотезі**, яка базувалась на припущенні, що експериментальне упровадження педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації буде ефективним, якщо враховуватиме специфічні особливості підготовки перекладацьких кадрів в епоху трансформації комунікативної парадигми; тяжітиме до впровадження методологічних і методичних векторів системного використання засобів цифрових технологій; базуватиметься на виокремлених методологічних засадах, специфічних закономірностях і принципах підготовки перекладачів до окресленого аспекту професійної діяльності; урахувуватиме лінгвокультурологічні, когнітивно-прагматичні й технічні параметри локалізації в перекладі й критерії для розрізнення типів локалізації: індекс дистанції влади; індекс індивідуалізму; індекс уникнення невизначеності; переважання маскулінності чи фемінності у культурі; наявність довгострокової чи короткострокової орієнтації; переважання внутрішнього чи зовнішнього локусу контролю.

Зміст положень загальної гіпотези конкретизується у **часткових гіпотезах**:

1. Професійна підготовка майбутніх перекладачів буде ефективнішою за умови системного впровадження цифрових технологій, які забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання, а також створення автентичного мовного середовища.

2. Розвиток інтелектуального потенціалу здобувачів вищої освіти і формування в них фахових (спеціальних, вузькопрофільних) знань, умінь і навичок, навичок (hard skills) та гнучких соціальних компетентностей (soft skills) підсилиться за умови реалізації концепції фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації з урахуванням глобалізованого ринку праці.

3. Упровадження авторської концепції професійної підготовки майбутніх перекладачів буде результативним за умови поєднання з інноваційними технологіями лінгвістичної освіти та цифровими засобами організації освітньої діяльності студентів, що сприятиме формуванню високої академічної мобільності, мовної адаптивності й інтелектуально-емоційній гнучкості здобувачів вищої освіти.

4. Фахова підготовка майбутніх перекладачів на засадах локалізації є динамічним керованим процесом, що потребує комплексної реалізації спеціально створених педагогічних умов, які забезпечать ефективне функціонування педагогічної системи, а саме: актуалізація потенціалу традиційних, інноваційних та цифрових технологій лінгвістичної освіти для занурення студентів у мотиваційно-ціннісне середовище формування готовності до локалізації; використання

формування оцінювання для систематизації, узагальнення, структурування фахових знань майбутніх перекладачів, необхідних для організації ефективного локалізаційного процесу; системна реалізація цифрових технологій для створення контекстного й квазіпрофесійного простору підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в ЗВО; спрямування майбутніх перекладачів до безперервної самоосвітньої діяльності на основі тьюторського супроводу.

Методологічну основу дослідження склали чотири рівні знання: *філософський рівень* відбивають закони матеріалістичної діалектики (витлумачують зв'язки між явищами і предметами світу), ідеї про індивідуальні й особистісні зміни внутрішнього світу людини крізь призму їх багатовимірності і діалектичності, філософські засади загальної теорії систем, провідні положення позитивістської філософії, що визначили діяльнісну, особистісно та практико-орієнтовану основу організації досліджуваного процесу, філософсько-культурологічні витлумачення місця мови та культури у становленні особистості. *Загальнонауковий рівень* презентований авторським витлумаченням сутності системного, синергетичного, компетентнісного, діяльнісного підходів крізь призму принципів науковості та системності, послідовності, доступності, активності, професійної спрямованості; популярними концептами формування особистості перекладача, його професійної мобільності, готовності до культурної та когнітивно-прагматичної адаптації тексту перекладу; ключові засадничі положення щодо використання моделей і моделювання в педагогіці. *Конкретнонауковий рівень* відбитий в термінологічно-понятійному апараті дослідження, векторах використання інноваційних методологічних засобів організації фахової підготовки майбутніх перекладачів; ідеях контекстного, комунікативного, культурологічного, особистісного підходів й конкретнонаукових (неантагоністичності цифрових технологій, раціонального використання цифрових систем машинного та автоматизованого перекладу, ефективного електронного пошуку інформації, професійної контекстуалізації, інтеракційності) принципів фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. На *технологічному рівні* йдеться про застосування сукупності методів наукового пізнання для всебічного дослідження професійної підготовки майбутніх перекладачів; модифіковані варіанти традиційних методів, форм, засобів лінгвістичної освіти; інноваційні й цифрові форми і методи підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Теоретичну основу дослідження склали засадничі ідеї методології наукового пізнання й методології педагогічних досліджень (І. Бех, І. Зязюн, І. Руснак, Г. Терещук, В. Томашевський, А. Фурман, Є. Хриков та ін.); дидактики вищої філологічної та лінгвістичної освіти (О. Асадчих, Н. Болюбаш, Н. Зінукова, Т. Перелома та ін.); цифровізації професійної підготовки майбутніх фахівців (Н. Болюбаш, А. Воловик, А. Гуралюк, В. Іоннікова, Л. Макаренко, А. Певсе, А. Ольховська та ін.); концепції контекстного та автентичного вивчення іноземної мови (Н. Левицька, К. Скиба, Г. Фабрична, Л. Черноватий, О. Шупта, А. Янковець та ін.); концепції моделювання освітніх систем (В. Староста, О. Третьяк, О. Цюняк та ін.); концепції діалогічного спілкування в освітньому процесі (Н. Ничкало); педагогічних теорій сутності особистісного саморозвитку як педагогічного феномену (О. Павлик, З. Підручна та ін.); педагогічні теорії особистісного зростання в умовах середовища іншомовної освіти (Л. Панченко); сутності локалізації

(Я. Верменич, З. Бауман, І. Одотюк та ін.).

У межах досягнення виокремлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використовували сукупність **методів дослідження**, які перебували в взаємодоповнювальній єдності, а саме:

теоретичні методи: аналіз наукової літератури, опис, порівняння, систематизація, узагальнення, прогнозування, вивчення психолого-педагогічної, лінгвістичної, філософської та методичної вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми дослідження; аналіз нормативних актів та освітніх стандартів підготовки перекладацьких кадрів, що діють в Україні та країнах Європи, США; критичний аналіз сучасної наукової літератури щодо зміни ринку перекладацьких послуг, заснований на вивченні матеріалів щорічних звітів LSP, асоціації GALA; метод класифікації; екстраполяція специфіки фахового навчання майбутніх перекладачів закордоном та реалії вітчизняної лінгвістичної освіти; вивчення передового досвіду дослідників та викладачів з навчання майбутніх перекладачів на етапі професійної підготовки);

емпіричні методи: тести, анкетування, педагогічне спостереження, інтерв'ювання, опитування, веб-бесіда, метод конкретних ситуацій, метод аналізу комунікативних сценаріїв; аналіз результатів освітньої діяльності студентів; моделювання – для розробки структурно-функціональної моделі педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації та створення розробки квазіпрофесійних ситуативних завдань; педагогічний експеримент – для доведення ефективності запропонованих педагогічних інтервенцій; діагностичні методики – для встановлення стану сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації на різних етапах педагогічного експерименту.

У дослідженні застосовувались також методи математичної статистики та графічна інтерпретація експериментальних даних з обчисленням і визначенням F-критерію – для проведення якісного і кількісного аналізу результатів експерименту.

Експериментальна база дослідження. Основною базою дослідно-експериментальної роботи були Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Хмельницький національний університет, Львівський національний університет імені Івана Франка, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Київський лінгвістичний університет. До діагностичного етапу експерименту було залучено також студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», Рівненського державного гуманітарного університету. До експерименту на різних етапах дослідження залучено 579 студентів (участь в діагностичному підетапі дослідження взяло 278 майбутніх перекладачів, 301 майбутніх перекладачів було розподілено на контрольні та експериментальні групи під час констатувального підетапу дослідження).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

- *уперше:*

обґрунтовано педагогічну концепцію фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, що апелює до положень загальнонаукових

(системний, синергетичний, компетентнісний, діяльнісний) і *конкретнонаукових* (контекстний, комунікативний, культурологічний, особистісний) підходів. Концепція фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації складається з таких елементів: загальні положення, категоріально-дефінітивне поле, теоретико-методологічні засади, ядро, межі застосування концепції, які витлумачено на чотирьох концептуальних рівнях – *теоретичному, методологічному, методичному, технологічному*. Презентована концепція є синергетичною системою знань про професійну підготовку майбутніх перекладачів на засадах локалізації, що проєктувалася в межах виявлених орієнтирів контексту розвитку системи вищої лінгвістичної освіти та врахування специфічних особливостей підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО за кордоном у сучасних умовах цифрового суспільства;

спроєктовано та обґрунтовано педагогічну систему такого процесу, яка є відкритою, нелінійною цілісністю, що перебуває в корелятивній залежності з вимогами соціального замовлення на результати професійної підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО, тенденціями ринку мовної індустрії, трансформаціями парадигми перекладу як процесу і результату й перекладацької діяльності загалом;

виокремлено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації (актуалізація потенціалу традиційних, інноваційних та цифрових технологій лінгвістичної освіти для занурення студентів у мотиваційно-ціннісне середовище формування готовності до локалізації; використання формувального оцінювання для систематизації, узагальнення, структурування фахових знань майбутніх перекладачів, необхідних для організації ефективного локалізаційного процесу; системна реалізація цифрових технологій для створення контекстного й квазіпрофесійного простору підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в ЗВО; спрямування майбутніх перекладачів до безперервної самоосвітньої діяльності на основі тьюторського супроводу);

розроблено структурно-функціональну модель педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, яка складається із цільового, гносеологічно-методологічного, інформаційно-змістового, процесуально-діяльнісного, оцінювально-результативного блоків-елементів.

- удосконалено:

визначення термінів «локалізація», «готовність майбутніх перекладачів до локалізації»; методично-дидактичне оновлення педагогічних технологій лінгвістичної освіти (дослідницькі групові й індивідуальні проєкти, веб-конференції, веб-діалоги, творчі майстерні, веб-квести, типові ситуативні завдання перекладацької практики, моделювання професійної ролі перекладача-локалізатора);

компоненти (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-технологічний, особистісний), критерії (аксіологічний критерій, гностичний критерій, інструментальний критерій, особистісний критерій), показники й схарактеризовано рівневу шкалу сформованості (високий, достатній, задовільний, низький рівні) готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

Дістали подальшого розвитку теоретичні й методологічні засади використання цифрових технологій для оновлення формальної, неформальної та інформальної фахової підготовки майбутніх перекладачів ЗВО України; можливості хмарних

цифрових платформ в іншомовній освіті; запропоновано класифікацію параметрів локалізації, які згруповано так: *лінгвокультурологічні, когнітивно-прагматичні, технічні*.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що:

- систематизовано, актуалізовано й оновлено зміст курсів «Дидактика перекладу», «Практика усного і писемного перекладу», «Практичний курс англійської мови» передперекладацькими (загальнопрофесійні; диференційовані, внутрішньомовні, просодичні, прогностичні, мнемотехнічні, аналітичні); безпосередньо перекладацькими (психотехнічні, дискурсивні, узагальнювальні) вправи на міжмовний переклад; адаптаційні, аналіз перекладацького завдання, виконання різних видів усного та письмового перекладу відповідно до вихідних умов ситуації міжкультурної взаємодії, комбінаторні вправи, різнорівневі диференційовані кейс-завдання, перекодувальні вправи; індивідуальні перекладацькі проєкти з локалізації, розвивальні, інтерпретувальні) та рефлексивно-аналітичними (аналітичні, коригувальні, оцінювальні) вправами міждисциплінарного характеру;

- використано дидактичні можливості цифрових ресурсів, що функціонують як комп'ютерні інтерактивні середовища (хмарні платформи (Crowdin)), мультимедійні сайти (<http://examenglish.com>, <http://englishaula.com>), граматичні онлайн-тренажери); цифрових засобів, що виконують роль інструменту саморозвитку майбутніх перекладачів й застосовуються у процесі дослідницької діяльності (проєкти-презентації); цифрових інструментів інноватизації аудиторної взаємодії студентів і викладачів та активізації освітньої мотивації майбутніх перекладачів до професійного самовдосконалення в глобалізованому ринку перекладацьких послуг; електронних навчальних платформ (Moodle); багатопрофільних платформ; платформ для розвитку навичок студентів локалізувати іншомовні тексти, які існують як багатоканальні інструментальні програми інтерактивної комунікації (VoiceThread, Audacity, TEFLCommute, Voxopop); електронних лінгвістичних корпусів у формуванні готовності майбутніх перекладачів до локалізації;

- розроблено, впроваджено й доведено ефективність авторської вибіркової дисципліни «Основи локалізації» і систематизовано навчально-методичне забезпечення для її викладання;

- визначено рекомендації для викладачів щодо організації процесу формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації в еру цифрових технологій;

- запропоновано критеріально-діагностичний інструментарій для оцінки рівня готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

Теоретичний, методичний і технологічний матеріал, інтегрований в цьому дослідженні, може бути використаний науково-педагогічними працівниками ЗВО у процесі створення освітніх програм, підручників, навчальних посібників, навчально-методичних комплексів, для розробки вибірових дисциплін з окресленої проблематики, проведення курсів підвищення кваліфікації перекладацьких кадрів.

Результати дисертаційного дослідження **впроваджено** у практику підготовки майбутніх перекладачів Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57-08/346 від 04. 06. 2024 р.); Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/35 від 19.12.2023 р.), Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №3240-Н від 20.12.2023 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 704/33-03 від 10.06.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Представлені в дисертації наукові положення одержані автором самостійно. Особистим внеском в опублікованих у співавторстві працях є: у [3] – обґрунтування вагомості локалізації як вектору забезпечення безперешкодної міжкультурної комунікації в сучасному світі; [4] – виявлення технічних аспектів локалізації відеоігор як перекладознавчої проблеми; [28] – висвітлення наявних концепцій локалізації відеоігор; [27] – виокремлення значення локалізації реклами в міжкультурній комунікації.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалась у виступах з науковими доповідями та повідомленнями на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Розвиток сучасної освіти і науки: проблеми, перспективи. Аксіологічні аспекти в розвитку науки та освіти» (Конін– Ужгород–Херсон–Кривий Ріг, 2018); «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами» (Переяслав, 2020, 2021, 2023); «Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу» (Тернопіль, 2020); «Світ наукових досліджень» (Тернопіль, 2022); «Нові напрями розвитку науки під час воєнного стану» (Одеса, 2022); «Наука, освіта та суспільство: актуальні проблеми теорії та практики» (Житомир, 2022); «Роль інновацій в трансформації образу сучасної науки» (Запоріжжя, 2022); «Актуальні проблеми науки і практики: сталий розвиток в умовах воєнного стану» (Львів, 2022); «Modern stages of scientific research development» (Прага, 2022); «Promising ways of solving scientific problems» (Брюсель, 2022); «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (Мукачево, 2023); «Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція» (Київ, 2023); *всеукраїнській науково-практичній конференції*: «Вектори розвитку вищої перекладацької освіти в епоху глобалізації» (Рівне, 2023).

Матеріали та результати дослідження обговорювалися і були схвалені на засіданнях кафедри теорії і практики перекладу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2019-2023 рр.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Система магістерської підготовки перекладачів в університетах Канади» захищено в 2015 році в спеціалізованій вченій раді із захисту дисертацій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської не використано.

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 46 наукових публікаціях автора (38 – одноосібні), з яких 25 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 1 одноосібна монографія, 3 статті у наукових виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science, 20 статей у наукових фахових виданнях категорії Б; 1 публікація в іноземному виданні, 19 – апробаційного характеру, 2 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації та логіка подання матеріалу відображають послідовність розв'язання основних завдань дослідження. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (586 найменувань, зокрема 338 – іноземними мовами), 9 додатків (на 120 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 635 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 422 сторінках. Роботу проілюстровано 15 таблицями та 32 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність проблеми наукового дослідження, визначено науковий апарат, окреслено концепцію дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, представлено відомості про апробацію і впровадження одержаних результатів, подано інформацію про структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теорія і практика фахової підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти»** представлено актуальні тенденції розвитку системи вищої лінгвістичної освіти, категоріально-дефінітивне поле дослідження проблеми фахової підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО, специфіку підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО за кордоном у сучасних умовах цифрового суспільства.

Констатовано, що сучасна перекладацька галузь постійно розвивається – збільшується обсяг контенту і швидкість його перекладу, посилюється роль автоматизованого перекладу та сучасних перекладацьких технологій. Це зумовлює необхідність удосконалення системи підготовки перекладацьких кадрів.

Для створення оптимальної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО на основі вивчення лінгво-педагогічної наукової літератури визначено та уточнено сутність категоріального апарату дослідження, що охоплює поняття, які відображають авторську позицію щодо педагогічного об'єкта (фахової підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО) та його наукового змісту. На основі узагальнення наукової літератури визначено категоріально-дефінітивний апарат дослідження, що дає змогу відобразити системне розуміння процесу фахової підготовки майбутніх перекладачів та охоплює такі поняття: *переклад* як міжмовний і міжкультурний динамічний процес транспонування сенсів, що протікає в континуумі перекладацького простору та *перекладацької діяльності* як багатопланової професійної діяльності, спрямованої на передачу наукової і технічної думки (у письмовій та усній формах) з однієї мови на іншу, а також на вирішення численних завдань, супутніх перекладацькій діяльності (локалізація, передредагування, постредагування); *підготовка* – цілеспрямований процес набуття та впорядкування знань, умінь та навичок зі спеціальності для вирішення конкретних завдань, тоді як *професійна підготовка* – процес оволодіння знаннями, навичками та вміннями, що дають змогу виконувати завдання в певній сфері діяльності; *професійна підготовка майбутніх перекладачів у ЗВО* – спеціально організований освітній процес формування *готовності майбутніх перекладачів до перекладацької діяльності* як інтегративну властивість особистості, що відображає здатність до виконання професійної діяльності з урахуванням особливостей

перекладацької діяльності та тенденцій появи нових професійних синергій, виникнення нових освітніх треків людей і ЗВО та повсюдної цифровізації перекладацької галузі.

На основі здійсненого аналізу навчальних програм провідних європейських шкіл з підготовки майбутніх перекладачів встановлено, що вони мають багато спільного у підходах щодо організації освітнього процесу та у відборі змісту навчання: перелік базових теоретичних курсів максимально повно відповідає найзатребуванішим предметним сферам професійного перекладу; зміст теоретичних курсів професійно зорієнтований (предметна сфера плюс мовна складова) та інтегрований з дисциплінами спеціалізації; спрямованість на вдосконалення мовної компетентності рідною та іноземною мовами; дисципліни спеціалізації викладаються послідовно з урахуванням обраного профілю; тісна взаємодія між викладачами перекладу, базових дисциплін та мови (рідної та іноземної); усі викладачі професійного блоку – перекладачі-практики. Основними відмінностями навчальних планів та програм перекладацької освіти у ЗВО Канади, США та деяких країн Європейського Союзу від української є: структурування пропонованого студентам освітнього контенту закордоном; тяжіння системи професійної підготовки майбутніх перекладачів України до теоретичності і фундаментальності та, на противагу, яскраво виражений прикладний характер цієї системи в США, Канаді та країнах ЄС; спрямованість закордонних програм на індивідуалізоване навчання студентів, що виявляється у більшій кількості елективних та вибіркового курсів, а також у більшому обсязі самостійної навчальної та дослідницької роботи майбутніх перекладачів. Найтиповішими вимогами для обов'язкової сертифікації майбутніх перекладачів за кордоном є наявність спеціальної (перекладацької) освіти, наявність досвіду роботи та успішне проходження іспитів. Низка істотних відмінностей у закордонній системі перекладацької освіти носить позитивний характер і може успішно застосовуватися за умов української дійсності. Серед них: гнучкість та варіативність освітніх програм, що сприяють підвищенню конкурентоздатності фахівців на ринках перекладацьких послуг; збільшення кількості навчального часу для самостійної роботи студентів та реальна можливість самостійного визначення індивідуальної траєкторії навчання, що дає змогу ефективніше розвивати творчі здібності майбутніх перекладачів, їхніх умінь та готовність до подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення, додатково стимулює викладачів до розширення та поглиблення тематики навчальних курсів; використання мультимедійних та комп'ютерних курсів і технологій навчання; закордонні стажування.

У другому розділі **«Цивілізаційні, методологічні й методичні вектори формування готовності майбутніх перекладачів на засадах локалізації»** розглянуто глобалізацію, цифровізацію й інтернаціоналізацію як цивілізаційні передумови формування готовності майбутніх перекладачів на засадах локалізації, схарактеризовано методологічні підвалини фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, подано методологічні й методичні засади системного використання засобів цифрових технологій для формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

Нова ера економіки, загальна *глобалізація* та пошуки нових ринків збуту стимулюють вихід багатьох компаній на міжнародний рівень. На цьому етапі учасники міжнародного ринку зіштовхуються з проблемою локалізації та мовної адаптації різноманітних інформаційних масивів. В умовах *інтернаціоналізації* перекладу того чи іншого текстового/графічного фрагменту відбувається культурна, соціокультурна, лінгвокультурна його адаптація до умов функціонування конкретної території – локалі. Популяризація та розширення ринків збуту новітніх аудіовізуальних продуктів в епоху *цифровізації* опирається на експертну, доцільну й ефективну локалізацію. Зважаючи на той факт, що споживачі контенту з різних культур по-різному кодують інформацію, локалізації під час перекладу комерційно зорієнтованих маркетингових аудіовізуальних матеріалів підлягають засоби передачі основних морально-етичних, суспільних та загальнолюдських цінностей, елементи спонукання до вчинення певних споживчих або професійних дій, символічний ряд, що підкріплює ціннісні і світоглядні моменти, та жанри подачі матеріалу.

Явище *інтернаціоналізації* висуває нові вимоги до професійних якостей сучасних перекладачів, котрим для виконання якісного перекладу необхідно володіти розвиненою здатністю до кодування інформаційних масивів у популярні для конкретної країни когнітивні схеми, тобто локалізувати інформацію. На основі аналізу тенденцій розвитку сучасної мовної індустрії узагальнено, що локалізація не є монолітною перекладацькою практикою, адже інтегрує множини різних підпроцесів (локалізація програмного забезпечення, локалізація веб-сайтів, локалізація відеоігор, локалізація пристроїв, локалізація програм) й передбачає використання низки перекладацьких стратегій (доместикація й форенізація, дослівний переклад, компенсація, нульовий переклад, прагматична адаптація тексту), які забезпечують найкраще сприйняття тексту в культурі-реципієнті.

Процес формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації орієнтувався на чотири рівні методологічних підвалин, а саме: філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий, методико-технологічний. Основою першого – філософського рівня – методології дослідження є ідеї матеріалістичної діалектики (визначальної ролі активності самої особистості майбутніх перекладачів у власному розвитку та формуванні готовності до локалізації; загального взаємозв'язку елементів та явищ із позиції розтлумачення предмета дослідження в розрізі його зв'язку з умовами існуючої реальності; цілісності процесу формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації); засадничі постулати ключових філософських парадигм (гуманізм, антропоцентризм, екзистенціалізм); методи пізнання явищ педагогічної дійсності, що становить середовище професійної підготовки студентів до локалізації (діалектичний, герменевтичний, критичний методи); філософські принципи (об'єктивності, історизму, прогнозування, конкретності, всебічності).

Загальнонауковий рівень методологічних підвалин досліджуваного процесу ретранслюють постулати системного, синергетичного, компетентнісного й діяльнісного підходів. Конкретнонауковий рівень методологічних підвалин формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації інтегрував положення контекстного, комунікативного, культурологічного й особистісного підходів.

Четвертий – методико-технологічний – презентує загальнодидактичні (науковості та системності, послідовності, доступності, активності, професійної спрямованості) і конкретнонаукові (неантагоністичності цифрових технологій, раціонального використання цифрових систем машинного та автоматизованого перекладу, ефективного електронного пошуку інформації, професійної контекстуалізації, інтеракційності) методичного впровадження авторської педагогічної системи формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

Цифровізація спричинила нові способи «упаковки» освітньо-значущої інформації, зручні для швидкого сприйняття та використання. Згадані способи криються в дидактичних можливостях цифрових технологій, які трансформують стиль мислення студентів: з наративного на інфографічного, наочно-логічного, заснованого на спільній роботі обох півкуль головного мозку. З огляду на полімодальність діяльності перекладачів під час локалізації, зроблено припущення що організація освітньої діяльності студентів засобами цифрових технологій дасть змогу сформувати фахівців нової генерації, здатних працювати у цифровому глобалізованому світовому соціумі. У межах дослідження цифрові технології витлумачено як скоординовані в організаційному, технічному, інструментальному аспектах засоби організації освітньої діяльності студентів у площині формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації, що охоплюють всі педагогічні можливості інформаційного освітнього середовища ЗВО й спрямовані на досягнення високої якості освіти. Синергізованими характеристиками освітнього інформаційного середовища ЗВО, метою функціонування якого є досягнення високого рівня готовності майбутніх перекладачів до локалізації засобами цифрових технологій, визначено: системність, принципово нова дидактична якість авторського програмно-методичного забезпечення, широка багатфункціональність, висока адаптивність майбутніх перекладачів до різноманітності вимог у сфері здійснення локалізації та викладачів до змісту навчання.

Системне упровадження цифрових технологій у межах дослідження налічувало кілька інтегративних методичних напрямків інтенсифікації професійної підготовки майбутніх перекладачів до локалізації: застосування в освітньому процесі цифрових технологій, що мають універсальний характер; упровадження телекомунікаційних технологій, пов'язаних з можливістю використання інформаційних ресурсів, віддалених від користувача; комп'ютерні комунікативні й інформаційні технології, спрямовані на забезпечення моніторингу якості освітнього процесу (комп'ютерні підручники, контролюючі та тестові програми, електронні довідники та бази даних, навчальні відеофільми та ін.) й спеціальні комп'ютерні навчальні програми; технології мультимедіа, пов'язані зі створенням освітніх мультимедіа продуктів, які у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації відрізняються інтеграцією текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації; програмно-методичні комплекси спеціального призначення (Speechpool, Backbone, BlackBox, SCICremTM та ін.); технології віртуальної й доповненої реальності.

Третій розділ «Індустрія локалізації і професійна підготовка майбутніх перекладачів в епоху цифрових технологій» розкриває локалізацію як інноваційний вид перекладацької діяльності, лінгвокультурологічні, когнітивно-

прагматичні та технічні параметри локалізації в перекладі, готовність до локалізації як системотвірний чинник професійної підготовки майбутніх перекладачів.

На основі здійсненого аналізу різних підходів щодо розуміння локалізації встановлено, що постачальники лінгвістичних послуг та представники академічної думки розглядають поняття «локалізація» в різних контекстах. З одного боку, локалізація визначається як особливий вид лінгвістичної (перекладацької) діяльності, пов'язаний з адаптацією текстів, товарів та послуг до умов цільової культури. З іншого боку, ототожнюється локалізація та переклад на основі того, що перекладацька діяльність невіддільна від культури та будь-який переклад передбачає адаптацію тексту до цільової культури або ж взагалі трактується чи позначає щось, що не зовсім «вписується» у звичні межі перекладу. Питання щодо термінологічного статусу та категоріальної віднесеності локалізації в теорії перекладу залишається відкритим. У межах дослідження *локалізацію* визначено як процес лінгвокультурної і технічної адаптації продукту (текстового змісту програмного забезпечення, графічного контенту та технічних налаштувань) іншою мовою задля успішніших продажів продукту на ринках цільових країн.

Основними завданнями перекладача у сфері локалізації є: переклад та переоформлення упаковки/обкладинки видання; переклад інтерфейсу (меню, налаштування), здійснення якого потребує володіння специфічної термінологією; створення субтитрів та переклад загального текстового змісту; озвучування звукового змісту продукту; внутрішня та культурна адаптація змісту; ґрунтовна культурна адаптація манери мови, висловів тощо.

Встановлено, що межі перекладу та локалізації визначаються на основі трьох основних парадигм – лінгвістичної, культурної і технологічної. У координатах *лінгвістичної парадигми* локалізація розглядається як поняття, синонімічне перекладу, і тому зайве з термінологічної позиції. У контексті *культурної парадигми* переклад трактується як трансформація лише текстової складової продукту чи контенту, тоді як локалізація – як повна трансформація вихідного контенту та адаптація значень та сенсів до умов нової лінгвокультури. У руслі *технологічної парадигми* локалізація розглядається як сукупність лінгвістичних, технологічних, юридичних та інших процесів, необхідних для продажу і просування продуктів, контенту та послуг на закордонних ринках.

Для глибшого розуміння явища локалізації досліджено зв'язок локалізації з такими поняттями, як «доместикація», «інтернаціоналізація», «стандартизація» та «глобалізація», а також рівнями еквівалентності й адекватності перекладу, окреслено семіотичні та когнітивні проблеми перекладу, перекладацькі трансформації, об'єкти, рівні і завдання локалізації.

Розглянуто лінгвокультурологічні, когнітивно-прагматичні та технологічні параметри локалізації в перекладі, які дали змогу узагальнити, що локалізація працює не просто із взаємодією двох мов, а й двох картин світу, що відображають особливу кластеризацію реальності, а її кінцевим результатом є матеріал, текст, сукупність текстів, які відповідають економічному та культурному середовищу, виконані з урахуванням лінгвістичних особливостей цільового середовища та не спотворюють вихідного заданого сенсу.

Локалізація охоплює три компоненти: технічний, культурний та лінгвістичний, тому переклад пов'язаний з низкою певних труднощів. До них

належать: *технічні проблеми*, які впливають на коректну роботу продукту та правильне відображення тексту, *організаційні* (взаємодія між локалізаторами і замовником) та труднощі суто *лінгвістичного* характеру. Серед основних технічних проблем локалізації відзначають розбіжність структури інтерфейсів різних мовних версій продукту, збіг обсягу текстів різних версій, розбіжність метричних систем, валют різних країн. Організаційними проблемами локалізації є необхідність задіяти в роботі над локалізацією продукту цілу команду фахівців, переклад у стислий термін (у межах Simship – одноразового випуску продукту в різних країнах). До лінгвістичних проблем належить, наприклад, переклад культурно-специфічних одиниць, елементи, що характеризуються неперекладністю (власні імена, термінологія метафори, авторські неологізми).

На основі здійсненого аналізу наукової літератури уточнено поняття «професійна підготовка майбутніх перекладачів до локалізації», «готовність майбутніх перекладачів до локалізації». *Професійну підготовку майбутніх перекладачів до локалізації* визначено як своєрідний процес формування їхньої готовності до локалізації, необхідної для виконання професійної перекладацької діяльності з локалізації певного продукту з використанням технічних засобів з урахуванням мови, культури, особливостей цільових аудиторій у тексті перекладу, а також вимог технологічного процесу створення «колективним автором» продукту. *Готовність майбутніх перекладачів до локалізації* є інтегральною якістю, що характеризується здатністю використовувати під час локалізації внутрішні ресурси (лінгвістичні, процедурні й інтегративні знання, відповідні професійні вміння та професійно значущі якості особистості) та виявлятиметься під час виконання професійних завдань у певному професійному середовищі на основі використання відповідних засобів (зовнішніх ресурсів).

На основі аналізу дисертаційних досліджень і нормативних документів уточнено компоненти готовності майбутніх перекладачів до локалізації: *ціннісно-мотиваційний* (відображає власну систему професійних цінностей майбутніх перекладачів, набуття особистісного сенсу перекладацької діяльності у сфері локалізації), *когнітивно-комунікативний* (сукупність засвоєних професійно орієнтованих знань, що забезпечують реалізацію практики перекладу в локалізації), *діяльнісно-технологічний* (відображає вміння та навички, які дають змогу виконувати переклад під час локалізації продукту на професійному рівні згідно зі стандартами якості), *особистісний* (корелює з індивідуальними особливостями майбутніх перекладачів, їхніми розумовими здібностями, харизмою та масштабом особистості). Визначено рівні (високий, достатній, задовільний, низький), критерії (аксіологічний, гностичний, інструментальний та рефлексивний) та відповідні їм показники сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

У четвертому розділі **«Інноваційні педагогічні конструкти формування готовності майбутніх перекладачів на засадах локалізації»** розглянуто концептуальні засади фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, представлено педагогічну систему фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, схарактеризовано педагогічні умови фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, обґрунтовано структурно-функціональну модель педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Презентована концепція як відповідь на вимоги до професійної компетентності перекладацьких кадрів й наявних реалій ринку перекладів є системною сукупністю педагогічних конструктів, що пояснюють сутність та специфіку фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в умовах цифровізації філологічної освіти, глобалізації світового суспільства й інтернаціоналізації комунікативного і культурного метапростору. Тому розроблена концепція як результат методологування асимілює фактори, що описують стан професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, соціально-педагогічні передумови та перспективи трансформації технічного перекладу, який зорієнтований на використання різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових застосунків й онлайн платформ.

Авторське бачення структури запропонованого концептуального знання про процес фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації інтегрує потенційні можливості ЗВО й враховує достатні умови ефективності такої експериментальної діяльності. З огляду на це, така структурність концепції детермінує її цілісність, системність, інтегративність положень, цілеспрямованість, відкритість до змін. Точність відтворення концептуальних засад фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в освітньому процесі ЗВО є запорукою досягнення запланованої мети – формування високого рівня готовності студентів окресленої спеціальності до локалізації.

Концепція дослідження відбивається в чотирьох концептуальних площинах (теоретична, методологічна, методична, технологічна) й трьох змістових конструктах (соціокультурний, гносеологічно-методологічний, методико-практичний), позаяк охоплює комплекс ключових концептуальних положень, які є теоретико-методологічними й методико-технологічними орієнтирами інноватизації вищої лінгвістичної освіти в аспекті професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

У спроектованій педагогічній системі фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації основними структурними елементами, взаємодія яких забезпечує її функціонування і цілісність, є: цільовий, гносеологічно-методологічний, інформаційно-змістовий, процесуально-діяльнісний, оцінювально-результативний. У структурі педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації кожному елементу відведено певне функціональне навантаження, зумовлене його ієрархічним щаблем у презентованій цілісності; притаманні специфічні зв'язки з іншими елементами, які також визначено позицією елемента щодо інших елементів. Система фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації є цілісною, відкритою, синергетичною й динамічною цілісністю, оскільки кожен її складник, володіючи певними властивостями, є лише частиною властивостей всієї системи вищої лінгвістичної освіти.

Цільовий елемент системи інтегрує генеральну мету наукової розвідки, яка відбивається в низці взаємопов'язаних завдань, комплексне вирішення яких забезпечує її досягнення. Гносеологічно-методологічний елемент авторської системи асимілює теоретичні і методологічні засади дослідження й відбиває загальну логіку витлумачення векторів оновлення вищої лінгвістичної освіти в напрямі підготовки студентів до адаптування текстів іноземною мовою до умов конкретної локалі, тобто кодування інформації в специфічні для цільової аудиторії

когнітивно-комунікативні схеми сприйняття навколишньої дійсності. Інформаційно-змістовий елемент висвітлює системні методичні й методологічні аспекти використання засобів цифрових технологій в межах організації формальної, неформальної, інформальної освіти майбутніх перекладачів. Наповнення процесуально-діяльнісного складника відбиває методичні аспекти впровадження педагогічних умов дослідження через комплексне використання різноманітних традиційних й інноваційних форм і методів організації освітньої діяльності студентів у межах арсеналу засобів цифрових технологій. Оцінювально-результативний елемент презентованої системи містить компонентну структуру готовності майбутніх перекладачів до локалізації, рівневу шкалу сформованості досліджуваного феномену й очікуваний результат експериментального дослідження.

У результаті аналізу наукових джерел та теоретичного проєктування виокремлено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації: актуалізація потенціалу традиційних, інноваційних та цифрових технологій лінгвістичної освіти для занурення студентів у мотиваційно-ціннісне середовище формування готовності до локалізації; використання формувального оцінювання для систематизації, узагальнення, структурування фахових знань майбутніх перекладачів, необхідних для організації ефективного локалізаційного процесу; системна реалізація цифрових технологій для створення контекстного й квазіпрофесійного простору підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в ЗВО; спрямування майбутніх перекладачів до безперервної самоосвітньої діяльності на основі тьюторського супроводу. На практиці презентовані педагогічні умови упроваджувалися у процесі формальної, неформальної та інформальної професійної підготовки майбутніх перекладачів за допомогою традиційних, інноваційних та цифрових технологій.

Для графічного відображення взаємозв'язку концептуальних і системних основ фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації розроблено структурно-функціональну модель такого процесу. Описана схематична архітектура охоплює блоки-елементи – цільовий, гносеологічно-методологічний, інформаційно-змістовий, процесуально-діяльнісний, оцінювально-результативний – які містять функціональне навантаження й пояснюють послідовність дослідно-експериментальних дій в напрямі досягнення ключової мети й результату.

Розроблена модель (рис. 1) є цілісною схемою, що складається із сукупності взаємозалежних один від одного і взаємопов'язаних один з одним блоків. Цільовий блок є системоутворювальним щодо інших блоків моделі та прогнозує кінцевий результат, на досягнення якого спрямований процес професійної підготовки майбутніх перекладачів до локалізації. У другому елементі-блоці розробленої графічної схеми відбито сукупність методологічних підходів та принципів дослідження. Інформаційно-змістовий блок розробленої схематичної архітектури, що моделює систему фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, охоплює методичне витлумачення оновлення досліджуваного аспекту вищої лінгвістичної освіти. Процесуально-діяльнісний блок моделі системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації представлений етапами формування досліджуваної готовності, а саме: мотиваційно-цільовим, орієнтувальним, практично-контекстним, рефлексивним. Оцінювально-результативний блок пропонованої моделі спрямовує до визначення результативності її реалізації.

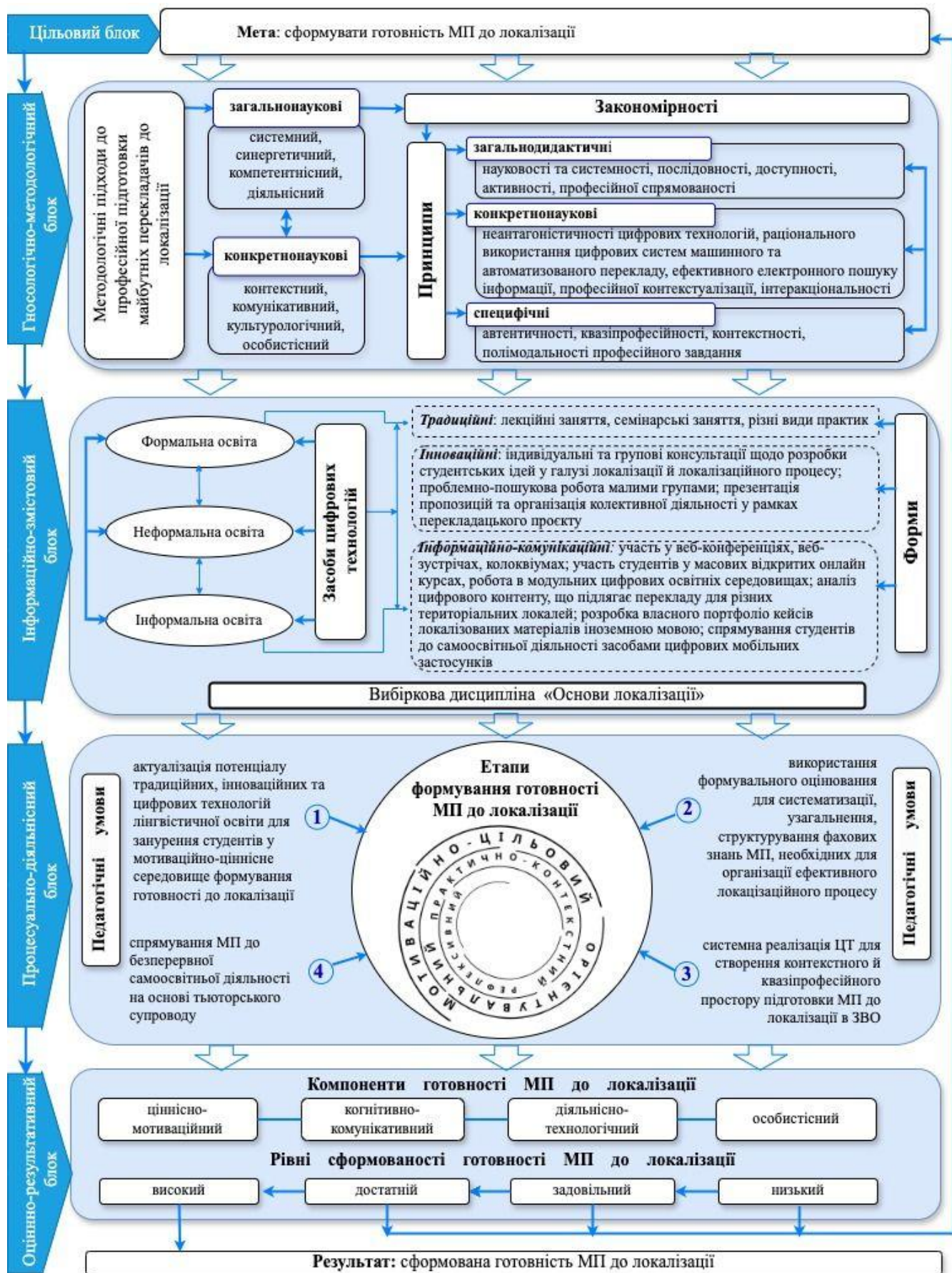

Рис. 1. Структурно-функціональна модель педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації

*МП - майбутні перекладачі; ЦТ - цифрові технології

Інтенційність розробленої моделі забезпечує відображення закономірностей і принципів організації дослідницької діяльності в окресленому аспекті вищої лінгвістичної освіти. Дискретність транслюється в певному алгоритмі дій, спрямованих на якісне оновлення процесу фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації у ЗВО. Нелінійність передбачає безперервність вибору альтернатив розвитку і навіть урахування ймовірності впливу середовища на систему та, навпаки, системи на середовище. Ситуативність апелює до виокремлення педагогічних умов, які б забезпечували ефективність формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації на основі організації формальної, неформальної та інформальної освіти студентів засобами цифрових технологій (технології гейміфікації, гаджетизації, проєктної роботи, SMART-технології, технології контекстного навчання та ін.). Передбачає, водночас, використання різноманітних традиційних (лекційні та семінарські заняття, різні види практик), інноваційних (проблемні й бінарні лекції, захист проєктів, дистанційні курси, тренінги, педагогічні ситуації, ділові та рольові ігри, лінгафонний практикум) методів професійної підготовки майбутніх перекладачів.

У п'ятому розділі **«Експериментальна перевірка педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації»** подано архітектуру і логіку дослідно-експериментальних дій, методику упровадження експериментальної педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, аналіз результатів дослідження та методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації в еру цифрових технологій.

Дослідження фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації передбачало організацію чотирьох взаємопов'язаних, взаємопроникних, послідовних етапів експериментальної діяльності: теоретико-пропедевтичного (2018-2019 рр.), діагностично-констатувального (2019-2020 р.р.), формуально-методичного (2020-2023 р.р.), аналітично-результативного (2023 р.). Теоретико-пропедевтичний етап інтегрував детальне вивчення наявного стану проблеми фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. Діагностично-констатувальний етап передбачав проведення діагностики, формування контрольних та експериментальних груп. Упродовж формуально-методичного етапу відбувалося безпосереднє впровадження експериментальної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в освітній процес ЗВО. Варіативною умовою педагогічного експерименту стала методика впровадження педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, а інваріантними – склад експериментальних груп (ЕГ) та контрольних груп (КГ); однакові умови проведення діагностичних процедур, їх зміст та форма; критерії сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації; методи обробки кількісних та якісних даних.

У процесі конструювання методичного наповнення пакету діагностичних матеріалів для встановлення актуального стану сформованості готовності майбутніх

перекладачів до локалізації застосовувалася тріангуляція методів. Обрані методи утворювали єдине, нерозривне, комплексне ціле, оскільки всі були підпорядковані єдиній гіпотезі, єдиній меті та загальним завданням експерименту.

Обрані діагностичні матеріали апелювали до встановлення сформованості усіх показників кожного компонента готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

Діагностування стану сформованості ціннісно-мотиваційного компонента готовності майбутніх перекладачів до локалізації засвідчило, що лише 6,27% студентів володіють сформованою мотивацією до опанування спеціальними фаховими знаннями, вміннями й навичками перекладацької діяльності для здійснення ефективного локалізаційного процесу; демонструють актуалізовану потребу у професійному зростанні та розширенні світогляду. Значна частина майбутніх перекладачів (14,63% (42)) виявили виражений інтерес до пізнання інших культур, конструктивне сприйняття інших ціннісних орієнтирів; вони усвідомлюють та приймають відповідальність за здійснення посередницької місії у культурній адаптації під час локалізації. У 50,52% (145) студентів спостерігали задовільний рівень сформованості ціннісно-мотиваційного компонента досліджуваної готовності, що виявлялось у слабкій комунікативній активності та невираженій мовній захопленості, фрагментарною демонстрацією міжкультурного мислення. 28,57% здобувачів продемонстрували низький рівень сформованості ціннісно-мотиваційного компонента готовності до локалізації.

Встановлення стану сформованості когнітивно-комунікативного складника готовності майбутніх перекладачів до локалізації забезпечувалося використанням пакета спеціальних діагностичних матеріалів. Зокрема, тестові завдання, зміст яких розробляли у тісній співпраці зі стейкхолдерами (наприклад, локалізаційна спілка «Шлякбित्रаф»).

Для виявлення стану сформованості діяльнісно-технологічного компонента готовності майбутніх перекладачів до локалізації студенти виконували типові завдання перекладацької практики, авторські ситуативні квазіпрофесійні ситуативні завдання, фрагменти проєктів локалізації програмного забезпечення, відео-ігор, фільмів, дитячого контенту.

Для діагностики стану сформованості особистісного компонента готовності майбутніх перекладачів до локалізації використано самооцінку студентами рівня розвитку власних професійних та особистісних якостей філолога-перекладача, здатності до рефлексії результативності виконання фахових завдань за допомогою запропонованого пакету діагностичних методик.

Констатувальний педагогічний зріз дав змогу зафіксувати вхідний рівень сформованості складників готовності майбутніх перекладачів до локалізації, продемонстрований здобувачами на початку впровадження експериментальної педагогічної системи. Узагальнені результати цього етапу дослідження представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Узагальнені результати констатувального (вхідного) зрізу сформованості
готовності майбутніх перекладачів до локалізації**

Рівні	Групи	Компоненти готовності МП до локалізації							
		Ціннісно-мотиваційний		Когнітивно-комунікативний		Діяльнісно-технологічний		Особистісний	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	КГ (151)	12	7,95	11	7,28	10	6,62	11	7,28
	ЕГ(150)	11	7,33	10	6,67	11	7,33	11	7,33
Достатній	КГ (151)	25	16,56	24	15,89	25	16,56	23	15,23
	ЕГ(150)	25	16,67	23	15,33	26	17,33	24	16,00
Задовільний	КГ (151)	81	53,64	82	54,30	79	52,32	81	53,64
	ЕГ(150)	80	53,33	82	54,67	77	51,33	80	53,33
Низький	КГ (151)	33	21,85	34	22,52	37	24,50	36	23,84
	ЕГ (150)	34	22,67	35	23,33	36	24,00	35	23,33

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації відстежували за допомогою діагностичних процедур, здійснених на основі тих самих методів та методик, що застосовувалися на констатувальному етапі дослідно-експериментального дослідження. Навчання за традиційною програмою в контрольній групі (КГ) зумовило помірне підвищення показників вивченого явища. Водночас, за умов однакових вхідних рівнів готовності до локалізації у КГ та ЕГ, у студентів ЕГ зафіксовано істотні позитивні зміни в динаміці сформованості готовності до локалізації (таблиця 2).

Таблиця 2

**Узагальнені результати контрольного (вихідного) зрізу сформованості
готовності майбутніх перекладачів до локалізації**

Рівні	Групи	Компоненти готовності МП до локалізації							
		Ціннісно-мотиваційний		Когнітивно-комунікативний		Діяльнісно-технологічний		Особистісний	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	КГ (151)	23	15,23	22	14,57	22	14,57	23	15,23
	ЕГ(150)	35	23,33	39	26,00	40	26,67	38	25,33
Достатній	КГ (151)	30	19,87	38	25,17	38	25,17	38	25,17
	ЕГ(150)	56	37,33	55	36,67	56	37,33	59	39,33
Задовільний	КГ (151)	96	63,58	90	59,60	89	58,94	89	58,94
	ЕГ(150)	59	39,33	56	37,33	54	36,00	53	35,33
Низький	КГ (151)	2	1,32	1	0,66	2	1,32	1	0,66
	ЕГ(150)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Узагальнені результати сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації увиразнюють результативність авторської методики впровадження усіх запропонованих експериментальних інноваційних конструктів у процес професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. Це відобразилося на динаміці сформованості досліджуваного феномену у студентів КГ та ЕГ та початку й наприкінці експерименту. Так, високий рівень готовності у студентів КГ зріс із 7,28% (11 осіб) студентів до 15,23% (23 здобувачів), тоді як в ЕГ — з 7,33% (11 майбутніх перекладачів) до 25,33% (38 студентів), що на 10,01% перевищує показник КГ. Достатній рівень готовності в КГ зріс з 15,89% (24 осіб) до 23,84% (36 студентів), а в ЕГ — від 16,67% (25 респондентів) до 38,00% (57 студентів), що на 21,33% більше ніж у КГ. Задовільний рівень готовності в студентів КГ підвищився з 53,64% (81 респондент) до 60,26% (91 здобувач), натомість в ЕГ знизився (на 16,00%) від 53,33% (80 майбутніх перекладачів) до 37,33% (56 студентів). У контрольній групі кількість майбутніх перекладачів із низьким рівнем готовності зменшилася з 23,18% (35) до 1,32% (2), тоді як в ЕГ — з 23,33% (35) до 0%.

Статистична обробка даних експериментального дослідження та аналіз отриманих результатів засвідчують позитивну динаміку формування всіх компонентів готовності майбутніх перекладачів до локалізації як у студентів ЕГ, так і КГ.

Водночас середні арифметичні показники в ЕГ за всіма компонентами є вищими, ніж у КГ, що підкреслює доцільність упровадження методики реалізації педагогічної системи. Окрім того, представлені матеріали підтверджують достовірність отриманих даних, що було обґрунтовано за допомогою методів математичної статистики. Результати педагогічного експерименту демонструють позитивний вплив упровадженої педагогічної системи і визначених педагогічних умов для успішного формування компонентів професійної готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні висвітлено авторський погляд на теоретико-методологічне й методичне оновлення вагомого аспекту вищої філологічної освіти — підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. Увиразнення наукового пошуку знайшло відображення в експериментальному впровадженні спроектованої педагогічної системи в освітній процес ЗВО, що детермінувало позитивні зрушення у формуванні готовності майбутніх перекладачів до локалізації й дало змогу сформулювати такі висновки:

1. В умовах модифікації комунікативної парадигми, пов'язаної з настанням ери цифровізації, трансформується система вищої лінгвістичної освіти й функціонує в реаліях, що існують у світовому освітньому середовищі (орієнтація на продуктивний характер лінгвістичної освіти; глобалізація та інтернаціоналізація системи вищої лінгвістичної освіти; відповідність перекладацької галузі та підготовки майбутніх перекладачів цілям сталого розвитку; метапредметність та міждисциплінарність; суб'єктивація змісту лінгвістичної освіти; орієнтації «на розширення інтелектуальних ресурсів особистості» засобами іноземної мови;

інноватизація вищої лінгвістичної освіти як відповідь на трансформацію умов здійснення перекладацької діяльності; спеціалізація (профілізація) освітніх програм в лінгвістичній освіті; цифровізація). Виявлені тенденції в синергетичній єдності є вектором переходу до нової організації змісту вищої освіти, що забезпечує її інноваційність та людиновимірність. Адже ринок перекладацьких послуг висуває оновлені вимоги до якості фахової підготовки перекладачів-лінгвістів, що продиктовано глобалізацією, інтернаціоналізацією продуктів перекладу. Окрім сучасних векторів розвитку, вища лінгвістична освіта в Україні та за кордоном характеризується цілісністю і наступністю, безперервністю, глобалізацією, гуманізацією (орієнтацією на особистість студента як пріоритетного суб'єкта освітньої діяльності), демократизацією, інтеграцією та інтенсифікацією.

Для розроблення оптимальної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО на засадах локалізації окреслено дефінітивно-категоріальне поле дослідження й конкретизовано його змістове наповнення, що відображає авторську позицію щодо педагогічного об'єкта (фахової підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО). Терміносистема наукової розвідки охоплює такі поняття: *переклад* як міжмовний та міжкультурний динамічний процес транспонування сенсів, що протікає в континуумі перекладацького простору та *перекладацької діяльності* як багатопланової професійної діяльності, спрямованої на передачу наукової та технічної думки (у письмовій та усній формах) з однієї мови на іншу, а також на вирішення численних завдань, супутніх перекладацькій діяльності (локалізація, передредагування, постредагування тощо); *підготовка* – цілеспрямований процес набуття та впорядкування знань, умінь та навичок зі спеціальності для вирішення конкретних завдань, тоді як *професійна підготовка* – процес оволодіння знаннями, навичками та вміннями, що дають змогу виконувати завдання в певній сфері діяльності; *професійна підготовка майбутніх перекладачів у ЗВО* – спеціально організований освітній процес формування *готовності майбутніх перекладачів до перекладацької діяльності* як інтегративної властивості особистості, що відображає здатність до виконання професійної діяльності з урахуванням особливостей перекладацької діяльності та тенденцій появи нових професійних синергій, виникнення нових освітніх треків людей ЗВО та повсюдної цифровізації перекладацької галузі.

Компаративний аналіз навчальних програм провідних світових шкіл з підготовки майбутніх перекладачів дав змогу виявити ключові специфічні особливості підготовки майбутніх перекладацьких кадрів в зарубіжних ЗВО, які є актуальними й для української системи вищої лінгвістичної освіти, а саме: гнучкість та варіативність освітніх програм, що сприяють підвищенню конкурентоздатності фахівців на ринках перекладацьких послуг; збільшення кількості навчального часу для самостійної роботи студентів та реальна можливість самостійного визначення індивідуальної траєкторії навчання, що дає змогу ефективніше розвивати творчі здібності майбутніх перекладачів, їхніх умінь та готовність до подальшої професійної самоосвіти і самовдосконалення, додатково стимулює викладачів до розширення та поглиблення тематики навчальних курсів; використання мультимедійних та комп'ютерних курсів і технологій навчання; закордонні стажування.

2. У межах наукової розвідки *локалізацію* потрактовано як повний процес адаптації продукту до умов цільового ринку, який охоплює мовний переклад, культурні, технічні та графічні аспекти. Складність локалізації як явища полягає в тому, що вона підпорядковується, з одного боку, стратегії стандартизації задля досягнення світового прийняття продукту загалом, і з іншого – враховує особливості конкретного лінгвотопу. Метою локалізації є ефективніша демонстрація інформації про продукт мовою цільової аудиторії, що сприяє успішнішим продажам цього продукту на локальних ринках. Об'єктами локалізації є все, що використовується аудиторією іншої країни (в іншій локалі): програмне забезпечення (зокрема й навчальні лінгвістичні програми); веб-сайти (Інтернет-магазини, міжнародні портали тощо); комп'ютерні ігри; мультимедіа (наприклад, відео); маркетингові та PR-матеріали (рекламні буклети, презентації про компанію).

Межі перекладу та локалізації визначаються на основі трьох основних парадигм – лінгвістичної, культурної та технологічної. У координатах *лінгвістичної парадигми* локалізація розглядається як поняття, синонімічне перекладу, і тому зайве з термінологічної позиції. У межах *культурної парадигми* переклад трактується як трансформація суто текстової складової продукту чи контенту, тоді як локалізація – як повна трансформація вихідного контенту та адаптація значень і сенсів до умов нової лінгвокультури. У руслі *технологічної парадигми* локалізацію трактують як сукупність лінгвістичних, технологічних, юридичних та інших процесів, необхідних для продажу та просування продуктів, контенту та послуг на закордонних ринках.

Проаналізовано лінгвокультурологічні (культурна адаптація або передача культурної інформації під час перекладу; лінгвістична трансформація структури та змісту динамічного тексту з дотриманням вимог еквівалентності й адекватності), когнітивно-прагматичні (прийоми логічного мислення, за допомогою яких перекладач трактує зміст одиниць у контексті перекладної мови; різні міжмовні перетворення, які використовують для досягнення максимально можливої еквівалентності перекладу; механізми локалізації (доместикація та форенізація; нульовий переклад; транскреація; буквальный переклад; принцип лояльності; втрата значення і стратегії компенсації; цензура) та технологічні (формат структури локітів; обмеження довжини рядка; нестача всередині контексту та інформації щодо «лору»; відмінності у культурному аспекті; суворі вимоги до термінології, дотримання рейтингу та законодавства) параметри локалізації в перекладі, які дали змогу узагальнити, що локалізація працює не просто із взаємодією двох мов, а й двох картин світу, що відображають особливу кластеризацію реальності, а її кінцевим результатом є матеріал, текст, сукупність текстів.

3. На основі авторського витлумачення феномену *готовність майбутніх перекладачів до локалізації як інтегральної риси особистості, що характеризується здатністю ефективно використовувати внутрішні (теоретичні, процедурні та інтегративні знання, професійні вміння та особистісні риси) і зовнішні (професійні інструменти) ресурси та виявляється під час виконання професійних завдань у певному середовищі* виявлено його структурні складники. Конкретизовано компоненти (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-технологічний, особистісний), критерії (аксіологічний критерій, що характеризує

рівень спрямованості особистості та професійну орієнтацію у сфері локалізації; *гностичний критерій* використовується для оцінювання сформованості знань і засвоєння базових понять, явищ та взаємозв'язків у галузі локалізації, а також того, якою мірою майбутні перекладачі здатні самостійно аналізувати та піддавати аргументованій критиці вивчений матеріал; *інструментальний критерій* застосовується для оцінювання рівня розвитку вмінь, навичок та компетентностей, значущих для здійснення ефективної професійно-посередницької діяльності під час локалізації різноманітних продуктів для представників різних соціокультурних угруповань, а також сформованості у студентів навичок виконання типових професійно орієнтованих завдань; *особистісний критерій* передбачає оцінку особистої продуктивності та результативності квазіпрофесійної та навчально-професійної діяльності майбутніх перекладачів; глибоку рефлексію власного навчально-професійного досвіду), відповідні їм показники й схарактеризовано рівневу шкалу сформованості (високий, достатній, задовільний, низький рівні) готовності майбутніх перекладачів до локалізації.

4. Систематизація концептуальних положень дослідження дала змогу розробити цілісну концепцію фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, яка складається з таких елементів: загальні положення, категоріально-дефінітивне поле, теоретико-методологічні засади, ядро, межі застосування концепції. Концепцію витлумачено на чотирьох концептуальних рівнях – *теоретичному, методологічному, методичному, технологічному* та в межах трьох інноваційних педагогічних конструктів – *соціокультурного, гносеологічно-методологічного, методико-практичного*. Запропонована концепція є синергетичною системою знань про фахову підготовку майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

5. Спроектовано педагогічну систему фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, яка є відкритою, нелінійною цілісністю, що перебуває в корелятивній залежності з вимогами соціального замовлення на результати професійної підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО, тенденціями ринку мовної індустрії, трансформаціями парадигми перекладу як процесу і результату й перекладацької діяльності загалом.

Структурно-функціональна модель педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації відображає послідовність переходу досліджуваного процесу від теоретичного вивчення до досягнення прогнозованого результату й складається з *цільового, гносеологічно-методологічного, інформаційно-змістового, процесуально-діяльнісного, оцінювально-результативного* блоків-елементів. Презентована модель володіє низкою властивостей, а саме: інтенційність, дискретність, нелінійність та ситуативність.

Цільовий елемент системи інтегрує генеральну мету наукової розвідки, яка відбивається в низці взаємопов'язаних завдань, інтегративне вирішення яких забезпечує її досягнення. Гносеологічно-методологічний елемент авторської системи асимілює теоретичні й методологічні засади дослідження й відбиває загальну логіку витлумачення векторів оновлення вищої лінгвістичної освіти в напрямі підготовки студентів до адаптування текстів іноземною мовою до умов конкретної локалі, тобто кодування інформації в специфічні для цільової аудиторії

когнітивно-комунікативні схеми сприйняття навколишньої дійсності. *Інформаційно-змістовий елемент* висвітлює методичні й методологічні аспекти використання засобів цифрових технологій в межах організації формальної (лекційні, практичні заняття, різні види перекладацької практики, перегляд відеороликів, прослуховування аудіофрагментів, запису мовних фрагментів та відеороликів, інтерфейсів відео-ігор), неформальної (участь у мовних програмах, веб-квестах, онлайн турах, форсайт-сесіях, виступи на студентських наукових конференціях, участь в конкурсах, вікторинах, олімпіадах), інформальної (аналіз цифрового контенту, що підлягає перекладу для різних територіальних локалей; розробка власного портфолію, кейсів локалізованих матеріалів іноземною мовою; спрямування студентів до самоосвітньої діяльності засобами цифрових мобільних застосунків (Two Minute English, Real English, Puzzle English, Learning English for BBC, 6 Minute British English, Learn English Audio & Video, Learn English Great Videos, Learn English Elementary Podcast, Johnny Grammar's Word Challenge та ін.), перегляд подкастів, написання рефератів, ведення студентського онлайн щоденника, цифрове мовне портфолію) освіти майбутніх перекладачів.

Наповнення *процесуально-діяльнісного* складника відбиває методичні аспекти впровадження педагогічних умов дослідження, використання засобів цифрових технологій у процесі формальної, неформальної, інформальної освіти майбутніх перекладачів.

Оцінювально-результативний елемент презентованої системи містить компонентну структуру готовності майбутніх перекладачів до локалізації та рівневу шкалу сформованості досліджуваного феномену й містить очікуваний результат експериментального дослідження.

Системність фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації забезпечувалася в різних площинах розвитку вищої лінгвістичної освіти й реалізовувалася в межах трьох інноваційних педагогічних конструктів – *соціокультурного* (урахування гнучкості й динамічності іноземної мови під час моделювання експериментальних освітніх завдань автентичного змісту й квазіпрофесійного контексту), *гносеологічно-методологічного* (дотримання методологічних засад оновлення досліджуваного аспекту лінгвістичної освіти з урахуванням дидактики перекладу, основ цифрової та медіапедагогіки, загальнопедагогічних та спеціальних закономірностей), *методико-практичного* (дидактично доцільне використання потенціалу цифрових технологій у напрямі розвитку досліджуваної готовності, яке не порушує, а лише збагачує, архітектуру освітнього процесу у ЗВО).

6. На основі вивчення наявних реалій вищої лінгвістичної освіти, врахування матеріально-технічного забезпечення ЗВО через теоретичне проєктування виокремлено педагогічні умови фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації: актуалізація потенціалу традиційних, інноваційних та цифрових технологій лінгвістичної освіти для занурення студентів у мотиваційно-ціннісне середовище формування готовності до локалізації; використання формувального оцінювання для систематизації, узагальнення, структурування фахових знань майбутніх перекладачів, необхідних для організації ефективного локалізаційного процесу; системна реалізація цифрових технологій для створення контекстного й

квазіпрофесійного простору підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації в ЗВО; спрямування майбутніх перекладачів до безперервної самоосвітньої діяльності на основі тьюторського супроводу. На практиці презентовані педагогічні умови реалізовувалися на основі конгруентного впровадження традиційних, інноваційних та цифрових технологій у формальну, неформальну та інформальну професійну підготовку майбутніх перекладачів.

7. З метою підтвердження ефективності запропонованої педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації проведено педагогічний експеримент. Експеримент складався з чотирьох послідовних етапів, кожен з яких передбачав проведення певних дослідно-експериментальних дій. Упровадження запропонованої системи відбувалося впродовж формувально-методичного етапу й передбачало інтегрування у зміст обраних курсів авторських навчально-методичних матеріалів на основі використання можливостей та потенціалу цифрових технологій; упровадження в фахову підготовку майбутніх перекладачів авторського вибіркової дисципліни «Основи локалізації», а також реалізацію запропонованих педагогічних умов фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації.

Для аналізу результатів дослідження проведено порівняння отриманих даних у контрольних та експериментальних групах. Отримані дані експериментальної роботи підтвердили ефективність упровадження у вищу лінгвістичну освіту методів формальної, неформальної та інформальної освіти з опорою на всебічне, взаємопроникне, інтегративне використання традиційних, інноваційних педагогічних і цифрових технологій, професійно-орієнтованих завдань, міждисциплінарної проєктно-дослідницької діяльності, позааудиторної самостійної роботи над виконанням проєктних завдань на різноманітних цифрових платформах та майданчиках, спрямованих на формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. Під час аналізу результатів на результативно-аналітичному етапі педагогічного експерименту виявлено значні відмінності у рівнях сформованості готовності майбутніх перекладачів до локалізації у студентів експериментальних груп порівняно зі студентами контрольних груп, що свідчить про достовірність авторської гіпотези та педагогічну ефективність дослідно-експериментальних дій.

Проведене дисертаційне дослідження не претендує на вичерпне вирішення теоретичних, методологічних, методичних та технологічних аспектів проблеми оновлення філологічної освіти в напрямі формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. Перспективними напрямками, які сприятимуть поглибленому вивченню презентованої проблематики та якісно покращать процес формування готовності студентів-перекладачів до локалізації, є: вивчення мотиваційно-ціннісних засад безперервної самоосвіти майбутніх перекладачів у напрямі вдосконалення перекладацьких здатностей враховувати лінгвокультурні, когнітивно-прагматичні і технічні параметри локалізації; застосування варіативних форм організації формальної, неформальної та інформальної освіти майбутніх перекладачів для розвитку «гнучких» навичок; розробка банку цифрових інструментів фахової підготовки майбутніх перекладачів та сценаріїв їх упровадження в освітній процес через інтеграцію можливостей формальної, неформальної та інформальної вищої філологічної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Головацька, Ю. Б. (2024). Підготовка майбутніх перекладачів на засадах локалізації: теорія і методика: монографія за науковою редакцією Г. Терещука. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2024. 408 с.
2. Головацька, Ю. Б. (2017). Локалізація як засіб збереження емоційної експресії рекламного повідомлення при перекладі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць*, 13, 7–11.
3. Holovatska, Yu., Protsyshyn T. (2018). Localization as a Means of Intercultural Communication: Translation Aspect. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*, 164, 518–521.
4. Головацька, Ю. Б., Процишин, Т. (2019). Локалізація відеоігор як перекладознавча проблема. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*, 175, 743–747.
5. Головацька, Ю. Б. (2022). Специфіка підготовки майбутніх перекладачів до локалізації в епоху цифрових технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.*, 58, 1, 270 – 274.
6. Головацька, Ю. Б. (2022). Ключові методологічні засади формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. *Перспективи та інновації науки*, 13 (18), 115-124.
7. Головацька, Ю. Б. (2022). Методологічні й методичні засади системного використання засобів цифрових технологій для формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. *Інноваційна педагогіка*, 54, 123 – 127.
8. Головацька, Ю. Б. (2023). Міждисциплінарність проблеми формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації як вектор оновлення професійної підготовки лінгвістів. *Інноваційна педагогіка*, 56, 161 – 164.
9. Головацька, Ю. Б. (2023). Інформатизація та цифровізація освітнього процесу як ключові тренди професійної підготовки майбутніх перекладачів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 60, 258 – 263.
10. Головацька, Ю. Б. (2023). Актуальні тенденції перекладацької діяльності та підготовки майбутніх перекладачів у мінливих умовах сучасності. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*, 1(138), 125 – 130.
11. Головацька, Ю. Б. (2023). Conceptual principles of professional training of future translators for localization. *Інноваційна педагогіка*. 64 (1), 130 – 133.
12. Головацька, Ю. Б. (2023). Experimental pedagogical system of professional training of future translators for localization as an innovative construct. *Перспективи та інновації науки*. 15 (33), 28-37.
13. Головацька, Ю. Б. (2023). Pedagogical conditions of the professional training of future translators for localization. *Наукові записки Тернопільського*

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка, 2, 69-74.

14. Головацька, Ю. Б. (2023). Моделювання експериментальної педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до локалізації: огляд складників структурно-функціональної моделі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 69 (1), 311-317.

15. Головацька, Ю. Б. (2023). Підготовка майбутніх перекладачів до мовної локалізації як інноваційного виду перекладацької діяльності. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, 3, 89 – 94.

16. Головацька, Ю. Б. (2023). Перспективи професійної підготовки майбутніх перекладачів до використання технік перекладу та стратегій локалізації цифрових продуктів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 68 (1), 225-230.

17. Головацька, Ю. Б. (2023). Мовна локалізація сучасних цифрових продуктів: актуальність підготовки студентів-перекладачів. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*, 4, 17-22.

18. Головацька, Ю. Б. (2023). Зміст і структурні складники готовності майбутніх перекладачів до локалізації. *Вища освіта України*, 4, 94-100.

19. Головацька, Ю. Б. (2023). Методичні аспекти реалізації авторської експериментальної педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, 4, 57 – 65.

20. Головацька, Ю. Б. (2024). Analysis of the outcomes of implementing the experimental system for future translators' professional training based on localization. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1(54), 38 – 42.

21. Головацька, Ю. Б. (2024). Використання локалізації як ключового засобу для підготовки майбутніх перекладачів в умовах глобалізованого світу. *Вісник науки та освіти*, 4 (22), 874 – 888.

22. Головацька, Ю. Б. (2024). Технології штучного інтелекту як засоби оновлення та розвитку системи професійної підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 92, 156 – 160.

23. Yuliia Holovatska, Tetiana Tsepeniuk, Halyna Chumak, Iryna Vavriv, Serhiy Yanchuk (2024). Methodological guidelines for professional training of translators for localization. *Dragoman Journal of Translation Studies*, 14 (16), 197-217. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221383902>, (Scopus).

24. Yuliia Holovatska, Grygorii Tereshchuk (2024). The use of digital technologies to prepare future translators for the modern requirements of the linguistic services market. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 17(1), 175–187. DOI: <https://doi.org/10.18785/jetde.1701.10> (Scopus).

25. Golovatska, I. (2024). Technological Enhancment of Professional Training of Future Translators: Focus on Localization. *Information Technologies and Learning Tools*, 104 (6), 128-138. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v104i6.5738> (Web of Science)

Опубліковані праці апробаційного характеру

26. Головацька Ю., Цепенюк Т. (2018). Локалізація реклами як виду міжкультурної комунікації. *Розвиток сучасної освіти і науки: проблеми, перспективи. Аксіологічні аспекти в розвитку науки та освіти*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. (Конін– Ужгород–Херсон–Кривий Ріг, 30 листопада 2018 р.). Конін– Ужгород–Херсон–Кривий Ріг : Посвіт, 256–257.
27. Головацька, Ю. Б., Новосад Ю. І. (2020). Концепції локалізації відеоігор. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 19 березня 2020 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 217–220.
28. Головацька, Ю. Б. (2020). Localization of video games in the context of audiovisual translation. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами*: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав, 3 грудня, 2020 р.). Переяслав: «Університет Григорія Сковороди в Переяславі», 173–175. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16457/1/Holovatska_4.pdf
29. Головацька, Ю. Б. (2021). Linguistic challenges of video games localization. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами*: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав, 03 грудня, 2021 р.). Переяслав: «Університет Григорія Сковороди в Переяславі», 181–181. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729258/1/ЗБІРНИК_Переяслав_03.12.2021.pdf
30. Головацька, Ю. Б. (2022). Сучасні цифрові освітні технології професійної підготовки майбутніх перекладачів. *Наука, освіта та суспільство: актуальні проблеми теорії та практики*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Житомир, 10 грудня 2022 р.). Житомир: ЦФЕНД, 9–12.
31. Головацька, Ю. Б. (2022). Загальна характеристика концептуальних векторів добору методологічних засад дослідження теорії і методики формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. *Нові напрями розвитку науки під час воєнного стану*: матеріали Міжнародної інтернет-конференції (Одеса, 12 грудня 2022 р.). Одеса, 120–124. URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/Odesa_12222022.pdf
32. Головацька, Ю. Б. (2022). Модернізація професійної підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО України: доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування готовності студентів до локалізації. *Світ наукових досліджень. Випуск 15*: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (Тернопіль, 19-20 грудня 2022 р.). Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. 86–88. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/4112/>
33. Головацька, Ю. Б. (2022). Технології Веб 2.0 як засіб формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації. *Роль інновацій в трансформації образу сучасної науки*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 23–24 грудня 2022 р.). Запоріжжя : АА Тандем, 6–8.
34. Головацька, Ю. Б. (2022). Вплив глобалізації й інтернаціоналізації на підготовку майбутніх перекладачів до лінгвокультурної адаптації текстів під час

здійснення локалізації. *Актуальні проблеми науки і практики: сталий розвиток в умовах воєнного стану*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26–27 грудня 2022 р.). Львів: ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», URL: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/34.pdf>

35. Головацька, Ю. Б. (2022). Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки. *Promising ways of solving scientific problems: Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference* (Belgium, Brussels, December 26-28, 2022). Brussel: The European Conference, 143–145.

36. Головацька, Ю. Б. (2022). Інноваційні виклики щодо підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти. *Modern stages of scientific research development: Proceedings of the XIV International Scientific and Practical Conference* (Prague, Czech Republic, December 27 – 30, 2022). Prague: International Science Group, 283–285.

37. Головацька, Ю. Б. (2023). Вплив цифровізації суспільства на практику перекладу та підготовку майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 14-15 квітня 2023 р.). Львів–Торунь: Liha-Pres, 126–129.

38. Головацька, Ю. Б. (2023). Інтегративне когнітивно-комунікативне освітнє середовища як фактор формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації в епоху цифровізації лінгвістичної освіти. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Мукачеве, 26-27 жовтня 2023 р.). Мукачеве, Вид-во МДУ, 188–190.

39. Головацька, Ю. Б. (2023). Вектори розвитку вищої перекладацької освіти в епоху глобалізації. *Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності: проблеми та перспективи*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Рівне, 11-12 жовтня 2023 р.). Рівне: Рівненська медична академія, 96–98.

40. Головацька, Ю. Б. (2023). Специфіка використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації крізь призму перекладацьких аспектів локалізаційного процесу. *Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція*: матеріали V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 26 жовтня 2023 р.). Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 44–46. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/38360/1/Климович%20тези%20бібліотека.pdf>

41. Головацька, Ю. Б. (2023). Проблеми та особливості локалізації інформаційних продуктів в еру інформатизації й технологізації як виклики до якості підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Переяслав, 23-24 листопада 2023 р.). Переяслав: УГСП, 52–55.

42. Головацька, Ю. Б. РАТТ-підхід в професійній підготовці майбутніх перекладачів до локалізації. *Scientific Collection «InterConf»: with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Society and Science: Interconnection»* (Porto, November 16-18, 2023). LLC SPC «InterConf». Porto: Kramer, 91–94.

43. Головацька, Ю. Б. (2023). Специфіка підготовки майбутніх перекладачів в сучасному глобалізованому вимірі. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 24 листопада 2023 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 296–298.

44. Головацька, Ю. Б. (2023). Лінгвокультурологічні аспекти підготовки майбутніх лінгвістів-перекладачів. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2023)*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (Суми, 7-8 грудня 2023 р.). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 21–22.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

45. Holovatska, Yu. (2017). Localization in Terms of Modern Translation. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*, 5 (5a), 49–51.

46. Основи локалізації: навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання за освітньою програмою 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська (Англійсько-український переклад), уклад. Ю. Б. Головацька. Тернопіль: Вид-во «Вектор», 2024, 76.

АНОТАЦІЇ

Головацька Ю. Б. Теорія і методика фахової підготовки перекладачів на засадах локалізації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». –Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2025.

У дисертації обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, проаналізовано актуальні тенденції розвитку системи вищої лінгвістичної освіти, досліджено специфіку підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти за кордоном у сучасних умовах цифрового суспільства, схарактеризовано методологічні підвалини фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, конкретизовано структуру готовності майбутніх перекладачів до локалізації та визначено діагностичний інструментарій для перевірки її сформованості. Розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено дієвість педагогічної системи фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації. Виокремлено й обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють ефективній імплементації запропонованої системи в освітній процес.

Ключові слова: майбутні перекладачі, локалізація, педагогічна система фахової підготовки майбутніх перекладачів на засадах локалізації, заклади вищої освіти, професійна діяльність, цифровізація освіти.

Holovatska Yu. B. Theory and Methodology of Training Future Translators Based on Localization. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.04 “Theory and Methods of Vocational Education”. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Ternopil, 2025.

In the process of research, the defining trends of the development of higher linguistic education that exist in the world educational environment were revealed, which focus on updating, fundamental and contextual orientation of its content.

Employing a comparative analysis, the training programs of the leading European schools for the training of future translators were compared and it was established that they have a lot in common in the approaches to the organization of the educational process and in the selection of the training content.

Based on the analysis of the trends in the development of the modern language industry, it is summarized that localization is not a monolithic translation practice. It has been determined that localization integrates several different sub-processes and involves the use of some translation strategies, which ensure the best perception of the text in the recipient culture.

The professional training of prospective translators, which focuses on localization, is structured around four layers of methodological foundations: philosophical, general scientific, particular scientific, and methodical and technological.

The components, criteria are specified in relations to the field of localization, as well as the extent to which future translators are able to independently analyze and subject the studied material to reasoned criticism; the instrumental criterion is used to assess the level of development of abilities, skills and competences that are significant for the implementation of effective professional mediation activities during the localization of various products for representatives of various socio-cultural groups, as well as the formation of students’ skills in performing typical professionally oriented tasks; the personal criterion involves the assessment of personal productivity and effectiveness of quasi-professional and educational and professional activities of future translators; deep reflection of one’s own educational and professional experience), indicators and a level scale of formation of readiness of future translators for localization is characterized.

The systematization of the conceptual provisions of the study made it possible to project a holistic concept of professional training of future translators on the basis of localization, which consists of the following elements: general provisions, categorical-definitive field, theoretical-methodological principles, core, limits of application of the concept. The concept is interpreted at four conceptual levels – theoretical, methodological, methodical, and technological and within three innovative pedagogical constructs – sociocultural, epistemological and methodological, methodical and practical.

Systematic professional training of future translators based on localization was ensured in various areas of development of higher linguistic education and implemented within three innovative pedagogical constructs - sociocultural, epistemological-methodological, methodological-practical.

The structural-functional model of the system of professional training of future translators based on localization reflects the sequence of the transition of the researched process from theoretical study to the achievement of the predicted result and takes into

account the influence of pedagogical conditions (updating the potential of traditional, innovative and digital technologies of linguistic education for immersing students in a motivational and value environment for the formation of readiness to localization; the use of formative assessment to systematize, generalize, and structure the professional knowledge of future translators, necessary for the organization of an effective localization process; systematic implementation of digital technologies to create a contextual and quasi-professional training space for future translators based on localization in higher education institutions; directing future translators to continuous self-education activities based on tutor support) on the announced process.

The methodical directions of using digital technologies for the training of future translators based on localization are summarized and methodical recommendations for the training of future translators based on localization in the era of digital technologies are given.

Key words: future translators, localization, pedagogical system of professional training future translators on the basis of localization, higher education institutions, professional activity, digitalization of education.

Підписано до друку 29.05.2025.
Формат 60х 84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 80 г/м² . Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 1,9.
Наклад 50 прим. Зам. №05/25/1-1

Віддруковано у видавничому центрі «Вектор»
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
тел. +38 (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*